

ANNO DOMINI MIX.

JOANNES XVIII PAPA

NOTITIA HISTORICA.

(CIACONIUS, *Vitæ Romanorum pontificum*, p. 283.)

Joannes XVIII, Fasanus vel Fassanus, Romanus, de vico portæ Methodii, imperatore Henrico juniore Augusto, sedit annos quinque, menses septem, dies viginti; creatus xii Kalendas Decembris: Joannes hic, quem vicesimum primum Platina vocat, seipsum decimum octavum appellat in suis diplomatibus: item publicarum tabularum instrumentis, suo tempore factis. Quare Joannes illi, quos nos XXI et XXIII vocamus, XIX et XX dicendi essent.

Hic pontificatum iniens, nil dignum memoria gessit. Quod magnopere celebrari possit. Aliquot tamen ecclesias præ vetustate corruentes reparasse quidam scribunt; monachorum, et præcipue Casinensium, quibus multa privilegia concessit, maximus amator exstitit.

Exstat ad hunc papam decimum octavum Ful-

berti Carnutensis episcopi, viri celeberrimi, epistola, qua conqueritur Rodolphum quemdam res suæ Ecclesiæ invasisse, clericum suum propriis manibus interfecisse, duos captos tenere.

Ab hoc Senenses in Etruria primum episcopo decorati sunt, anno 1009

Burchardus, anno 1008, Ecclesiam Vormartiensem recepit, qui volumen Decretorum confecit.

Synodus Germanica, jussu imperatoris Henrici, ex omnibus imperii episcopis congregata anno 1004, sub pontificatum Joannis XVIII papæ.

Item Synodus Frankfordiensis, anno 1006.

Obit tandem Romæ Joannes XVIII papa, xv Kal. Augusti, anno 1009; sepultus Laterani. Vacavit sedes diebus triginta.

NOTITIA DIPLOMATICA,

Joannis bullæ sunt scriptæ per manum:

Georgii notarii ac scriniarii S. R. E. (1).

Petri » » » » » (2, 5, 10).

Benedicti regionarii notarii ac scriniarii S. R. E. (4).

Petri abbatis et cancellarii sacri Lateranensis palatii (6, 7, 9).

Stephani notarii et scriniarii » » » (11).

Ingilonis (Joannis?) scriniarii S. ap. sed. (8).

Date per m.

Gregorii episcopi S. Ostiensis Ecclesiæ et Bibliothecarii S. sed. apost. (3, 4).

JOANNIS XVIII PAPÆ EPISTOLÆ ET DIPLOMATA.

I.

Joannes XVIII monasterii S. Florentii Salmuriensis privilegia et possessiones confirmat.

(Anno 1004).

[DOM MARTEN., *Vet. Script. Collect.* V. 1104].

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ROBERTO venerabili abbati monasterii S. Florentii confessoris Christi, siti in loco qui dicitur Salmurus, ejusdemque successoribus cunctisque in eodem loco commorantibus fratribus perpetuum vale.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus in benevola compassione succurrere, et

B promptum animi impertiri assensum. Tunc enim lucri potissimum præmium apud conditorem omnium Deum reponitur, quando venerabilia loca oportune ad statum rectitudinis sunt perducta. Igitur quia postulasti a nobis quatenus monasterium S. Florentii confessoris Christi, situm in loco qui dicitur Salmurus, in territorio Andegavensi, privilegiis sedis apostolicæ decoraretur, libenti animo petitioni tuæ assensum damus. Quia vero ipsum monasterium olim a Carolo imperatore nobiliter constructum fuerat in loco vocabulo Glonna, ubi S. Florentius post diutinam vitam spiritum cælo reddidit, et præceptis imperialibus atque privile-

giis cum amplissimis possessionibus roboratum atque ditatum est. Similiter a Ludovico cognomento Pio, ejus filio, omnis fiscalis exactionis vel cujuscunque legalis seu officiarie pensionis, simul etiam synodalis debiti omnium ecclesiarum, quæ ipsi monasterio subjacent, immunitate ditatum, nos eidem antiquo monasterio faventes, precibus domnæ Bertæ reginæ ac filiorum ejus Theobaldi et Odonis, apostolica auctoritate in perpetuum confirmamus atque constabilimus, ut si quis harum rerum temerator exstiterit, seu possessiones, ecclesias, terras vel aquas ejusdem loci violare tentaverit sub anathematis indictione damnatus sit. De illo novo cœnobio, quod post vastationem Normannicam constructum est a nobilissimo comite Theobaldo, in loco qui dicitur Salmurus, in abbacia sanctæ Dei Genitricis Mariæ et sancti Joannis Baptistæ, quæ a Carolo filio Ludovici collata fuerat eidem S. Florentio, postulantibus supradictis filiis nostris, statuimus apostolica censura sub divini judicii obtestatione, ne aliorum quorumlibet dominio subjiciatur aut inferiori potestati subdatur, sed in perpetuum per succedentes hæredes Theobaldi atque Odonis regatur atque defendatur. Si quis autem eorum ipsum locum cuicunque extraneæ personæ transfuderit, seu quæcunque persona eundem locum ab eis expetere aut coemere tentaverit, cum Juda proditore in extremo judicio anathema sit. Alligamus etiam eodem anathemate eos qui aliquid de his quæ ad præsens idem locus possidet, vel deinceps acquisierit, auferre tentaverit, seu novas leges addere, nisi quantum constitutum est ab archiepiscopo Arduino et comite Odone filio Theobaldi. Statuimus etiam ut si decreto episcoporum pagus ille excommunicationis sententiam exceperit, liceat eidem cœnobio missas et reliqua sacra celebrare, neque ab episcopis propter hoc aliquod præjudicium sustinere cogatur. Quod si abbati ipsius loci aliqua calumnia vel crimen impingatur, liceat eum sub duobus aut tribus episcopis causam dicere, neque irreverenter sine judicio illorum debeat molestari. Sint itaque servi Dei monachi ibidem habitantes, quieti ab omni molestia cupidorum, et liceat eis propria bona disponere, Deo favente, ac nostra apostolica auctoritate confirmante, ut nulla unquam persona, cujuscunque dignitatis, aliquid de rebus vel possessionibus quæ ad eos pertinent quoquo modo auferre vel alienare præsumat. Hæc autem sunt fiscus Lentiliacus cum ecclesia in honore S. Mariæ et capellis S. Hilarii ac S. Vincentii, et omnibus quæ in castro sitæ sunt, vel quidquid amplius ad ipsum pertinet. Item, villa quæ dicitur Distriacus cum ecclesia S. Juliani martyris, alia quoque villa quæ dicitur Ulmis cum ecclesia S. Vincentii, et capella quæ dicitur Mainiacus cum terris quæ ad eas pertinent. Possessio etiam quæ dicitur Capriniacus, cum ecclesia S. Georgii et capellis, quæ vocantur vulgo S. Helerus et Savoya, cum terris quæ ad eas pertinent; villa quoque vocabulo Cadvernus cum Daneziaco et ecclesia ibidem sita. Pos-

sessio quoque cum castello Carnonis, et S. Andree sanctique Lamberti cum terris ad eas pertinentibus, ecclesia S. Petri cum capella S. Joannis. Item, alia villa quæ dicitur Alomna, cum ecclesiis in honore S. Joannis et S. Docelini, cum terris ad eas pertinentibus. Alia quoque villa nomine Mironio, cum ecclesia in honore S. Cæsarii et terris quæ ad eam pertinent. Hæc omnia auctoritate B. Petri apostolorum principis coram Deo ac terribili futuro judicio per hujus apostolici nostri privilegii confirmationem eidem loco sancimus atque decernimus, et quæcunque a fidelibus eidem loco deinceps collata fuerint, ut si quis nefarius contradicere, invadere aut calumniare præsumserit, anathematis vinculo innodatus a Christianorum societate in perpetuum separetur. At vero qui pio intuitu observator ac in omnibus exstiterit custodiens hujus nostri apostolici constituti, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur, ac vitæ æternæ particeps effici mereatur.

Scriptum per manus Georgii notarii ac scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Aprili, indictione secunda.

II.

Joannis XVIII privilegium pro Ecclesia S. Mariæ Isergensis.

(Anno 1004).

[MABINI, *Papiri diplom.*, tom. I, p. 238].

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, universis sanctæ Romanæ Ecclesiæ filiis.

Officii nostri est omnium sanctarum Dei Ecclesiarum commoda generaliter considerare et maxime earum quæ potentialiter sub jure et dominio nostræ Romanæ Ecclesiæ consistunt. Si quid est incommodum abolere, ne gravi incommoditate sua neglectæ vilescant vel qualibet nos ac occasione debita solemnitate careat. Inter cætera cum plurima negotiorum genera ad sedem Romanam ex diversis mundi partibus deferantur, cumque ad multa constituenda, sive ordinanda conferamur, inter nonnulla præsentiarum accepimus illud quoque ad nostras aures pervenit; quod plebem sanctæ Mariæ intra civitate quæ vocatur Iserge juxta fontem sancti Joannis Baptistæ sitam, partim antiquitatis suæ, partim negligentia pastoris ruinæ lapsa defecerat. Sed nutu Dei ejusque genitricis Landinolfus comes, filius comitis Landolfi Græci cum bonæ memoriæ Gemma conjugæ suæ de rebus propriis pro redemptione animæ eorum ipsam antiquam plebem ad honorem S. Mariæ reedificavit atque renovavit. Fuerat enim quondam occupata pastoribus qui non sibi profecerant ad augmentum, sed totius imminutionis dederat opprobrium. Ergo quamvis priorum Patrum exemplo doceamur, ut omnibus ecclesiis per totum orbem terrarum diffusis Christi amore qui eas nostri officii subesse voluit ministerio prodesse debeamus, tamen et hæc nos ad subveniendum cogat necessitas. Quapropter dignum dicimus eam Ecclesiam Sanctæ Mariæ sitam juxta fontem sancti Jean-

nis Baptistæ intra civitatem quæ Iserge vel in omni A sua pertinentia, ut præfatus comes Landinolfus filius Landolfi Græci cum suis hæredibus dominium et potestatem exercent ad regendum servitores ipsius ecclesiæ secundum Deum et ecclesiasticum ordinem, ut servitium Dei non minuetur sed augeatur et crescat. Decernimus etiam ut episcopus ejusdem Iserge civitatis nihil omnino de rebus vel ornamentis ipsius præfatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ per quamlibet occasionem vel argumentum imminuere vel tollere præsumat; et nullatenus inde aliquid quasi privato accipere audeat; sitque ab omni externa potestate idonea atque perenniter secunda. Si vero quod non optamus, in alicujus malæ opinionis piaculo servitores ipsius Ecclesiæ deprehensi fuerint, episcopum ipsius civitatis regulariter institutum corrigendos. Si autem episcopus eos emendare contempserit, apud sedem apostolicam decernimus audiendos atque regulariter corrigendos. Quod si fortasse quisquam hoc nostræ auctoritatis privilegium immutare præsumperit, omnimodo frustretur, et primum quidem sui ordinis gradu privetur, atque anathematis ultione mittatur, partem cum Juda traditore in fine extremi examinis habeat. Et per auctoritatem quam beatus Petrus in cælo, et in terra ligandi atque solvendi meruit potestatem, sit a participatione dominici corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi, a nostro consortio, nisi resipuerit, perenniter reclusus, et quæ statuta sunt perpetua possint diffinitione manere, et temeritatem præsentis decreti, de sua temeritate pœnis multiplicibus subjacere.

Scriptum per manus Petri notarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Octobri, indictione tertia. Bene valete.

III.

Joannes XVIII ecclesiæ SS. Cosmæ et Damiani ad Micam auream privilegia tribuit.

(Fragmentum. — Anno 1005.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 57.]

Data iv Kal. Aprilis per manus Gregorii episcopi et bibliothecarii S. R. E. atque episcopi sanctæ Ostiensis Ecclesiæ. anno, Deo propitio, pontificatus domini Joannis summi pontificis et universalis XVIII papæ in sacratissima sede beati Petri apostoli secundo, in mense et indict. supradicta tertia.

IV.

Joannes XVIII monasterii SS. Benedicti et Scholasticæ Sublacensis privilegia confirmat.

(Fragmentum. — Anno 1005.)

[GEORGIUS in Baron. *Annal.* ed. Luc. XVI, 431.]

Data per manus Benedicti regionarii notarii ac scriniarii S. R. E.

(1) Joanni XIX perperam ab Ughello tribuitur. JAFFÉ.

PATROL. CXXXIX.

V.

Joannes XVIII (1) Benedicto, episcopo Portuensi, dimidium campi Stagnelli maledicti concedit.

(Anno 1005.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 119.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, dilecto nostro in Christo spirituali filio BENEDICTO reverendissimo episcopo S. Portuensis Ecclesiæ suisque successoribus in perpetuum.

Quoties illa a nobis tribui sperantur quæ rationi incunctanter conveniunt, animo nos docet libenter concedere, et petentium desideriis congruum imperitari suffragium. Ideoque postulasti a nobis quatenus ex nostra apostolica auctoritate concederemus tibi tuisque successoribus in perpetuum, id est integram medietatem de campo in integrum, qui vocatur Stagnellum maledictum, ubi nunc per nostram apostolicam benedictionem salinarum flamma noviter construuntur, quem Benedictum de cætero vocari jubemus cum medietate florum, atque medietate pensionum, et omnis publicæ functionis quæ de toto supradicto campo annualiter exierit, et cum omnibus ad supradictum campum, qui Stagnellum benedictum vocatur generaliter, et in integrum pertinentibus constitutum in territorio Portuense inter Campum majorem et pedicam quæ vocatur Ticoh : hæc omnia juris nostræ S. Romanæ, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiæ, emissa nostra perceptione a præsentis tertia indictione tibi, tuisque successoribus in perpetuum ad tenendum et perfruendum concedimus tuis inclinatis precibus. Si quis autem temerario ausu, quod fieri non credimus, contra hujus nostræ apostolicæ confirmationis seriem venire tentaverit, sciat se auctoritate domini nostri apostolorumque principis Petri anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo et ejus atrocissimis pompis, atque cum Juda traditore Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi in æterno igne concremandum, simulque et in voragine tartarea dimissum cum impiis deficiat. Qui vero custos et observator hujus nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam et vitam æternam a Domino consequatur.

Scriptum per manus Petri notarii et scriniarii S. R. E., in mense Julio, indict. suprascripta tertia. Bene valete. Decernimus ergo, etc. Si qua igitur, etc. Cunctis autem, etc. Amen.

VI.

D Joannis XVIII papæ privilegium pro Ecclesia Paderbornensi.

(Anno 1005.)

[SCHATEN, *Annal. Paderborn.*, tom. I, pag. 375.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio RATARIO, Paderbornensi venerabili episcopo suisque successoribus in perpetuum.

Sacrosancta apostolica sedes, dum maternæ pietatis et regiminis universaliter in ecclesiis Christi obtinet officium, corroboracionis, doctrine et auctorita-

tis impendere incessanter eisdem debet suffragium. Quocirca tuæ postulationi, reverendissime fili, in concedendo tibi tuæque sedi apostolicæ auctoritatis privilegio, et libenti animo annuimus et gratissima animi indulgentia concedimus. Ita enim caput gaudere poterit, si membra integra stabilito robore se habere senserit. Igitur ut ab antiquis sanctæ Paterbornensis Ecclesiæ sedes, cui Deo auctore præsidet, fundata, ac rebus diversi generis dotata est, utque bonorum virorum ac fidelium Christi collatione hactenus copiis divitiarum possessionumque accrevisse visa est, ita eam perpetuo apostolici juris præcepto tibi tuisque successoribus in perpetuum manere decernimus : sintque a pravorum incursione, dolo et direptione tuta, quæcunque prædicta Ecclesia, imo sedes episcopalis possedissee hactenus videtur; vel quæcunque acquirere fidelium Christi collatione poterit, id est vicos, possessiones curtes, dioceses, dioceseonque territoria sibi pertinentia; item arces, castella, agros, vineta, flumina, lacus, cum omnibus quæ in eis fiunt instrumentis, servos etiam et ancillas, itemque colonos, census seu redditus, aut etiam pensiones. Ista omnia, etsicut supra dictum est, quarumcunque possessionem prædicta Ecclesia habere visa est, aut videbitur, auctoritate apostolica eidem confirmamus et corroboramus, et in perpetuum valere decernimus, ut nulla violentia aut ingenio ab ea subripiantur aut alienentur. Item decernimus beati Petri apostoli auctoritate ut nulla ordinatio ibi episcopalis existat, d est nullus consecratur episcopus in prædicta Ecclesia, nisi electione filiorum ejusdem Ecclesiæ approbatus; si quis autem insanus aut præsumptor res ejusdem Ecclesiæ devastando, aut diripiendo, itemque minuendo contra hoc nostræ auctoritatis privilegium venire tentaverit, aut observare despexerit, nisi condigna emendatione resipuerit, excommunicationi subjaceat, anathematis vinculo innodetur, maledictione æterna damnatus sit, ac cum reprobis pœnis subjaceat æternis.

Datum et scriptum per manus Petri abbatis et cancellarii sacri palatii in mense Decembrio, indictione quarta [al., tertia], anno Domino propitio domni Joannis XVIII papæ tertio.

VII.

Joannes XVIII confirmat donum a Rainaldo episcopo Parisiensibus canonicis factum.

(Anno 1006.)

[MANSI *Concil.* XIX, 291.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei.

Imperiosæ rationis institutione in quibuslibet ordinandis ac disponendis rebus antiquorum prisce ac providæ auctoritati, ut totius posteritatis subsequens adnisus diligenter obtemperando et prudenter imitando respondeat, utilitate sentitur, et sanioris censura judicii omnimodis roboratur. Et quoniam vita ipsa qua fruimur pollice multimodæ brevitatis coercetur, et plerisque immatura succiditur, ad in-

terminabilem diuturnitatis palmam altioribus salutarium velis virtutum subrigi, ac felicioribus bonorum incrementis operum diatim unumquemque submoneri, quam sit sanissimum facile est intueri. Quibus in Dei nomine et pace sanctorum omnium permotus ego Regenoldus Parisiorum episcopus ex mei vice officii commissi gregis vigilantibus curas sollicitus, et memor magnæ diei tremendi examinis, et utriusque justorum sive injustorum retributionis, operæ pretium duxi ex accessibus patrimoniorum meorum, felici commercio, mihi internorum subsidia civium fœnorari. Cujus devotionis fervore succensus notum esse volo omnibus, tam futuris quam et præsentibus, quia ob sempiternæ præmiæ remunerationis, et pro obtinenda delictorum venia genitorum meorum, comitis videlicet Buchardi, ejusque opinatissimæ conjugis Elisabeth, ut gremiis sanctæ immortalitatis confoveri, et jucunditate lucis æternæ perpetim mereamur lætari, placuit vestræ reverentiæ synodali conventu, et favore, ac notitia cœtus reipub. quoddam alodum, vulgo vocitatum *Largum Campum*, conferre Sanctæ Mariæ Parisiacensi ecclesiæ, et rebus vel usibus deputare fratrum inibi degentium Deoque canonicè militantium. Ut autem prædictus *Largus Campus*, in pago et comitatu Wastiniensi consitus, silvis, villis et villulis, vineis, pratis, terris cultis et incultis, cum ecclesia in honore S. Maturini dicata cum omnibus appenditiis suis, ea quidem lege : ac omne jam dicti possessionem allodi S. Mariæ, et prædictis collegis canonicè congregationis offerimus, ut nostri memoriale illis ab omnibus habeatur in psalteriis, ac missarum solemnibus, ac cunctis vespertinis ac matutinalibus vigiliis, perpetuoque sit ratum jure; tria denique nostri anniversaria, videlicet patris, et matris, et ipsius antistitis Regenoldi, ut [l. omni, E. P.] regni devotione, et celebri commemoratione annuatim profiteantur obnixe precamur. Si quis vero rationis expers, timore et facibus avaritiæ pervasus, nostræ devotionis adeo munificum pignus auferre, et quolibet jure, quacunque injuria voluerit impedire, mille auri librarum fratribus vel canonicis S. Mariæ regia sublimitate cogatur exsolvere, et rusticano more, vel paralitate submissus, capitalis census dissolutione plectatur, et ad tolerandum perpetuus perpetuitatis tormentum, auctoritate Patris, et Filii, et Spiritus sancti sit maledictus et confusus, et nullis sanctorum suffragiis mereatur mederi, sitque conjunctus diabolo et angelis ejus in inferno inferiori, et pereat in æternum.

Datum iv Non. Decemb. per manus Petri abbatis et cancellarii sacri Lateranensis palatii, anno in pontificatus Joannis octavi decimi et universalis papæ in sacratissima sede B. Petri apostoli, indictione v.

VIII.

Joannis XVIII papæ privilegium pro monasterio S. Benigni Divionensis.

(Anno 1006.)

[*Gall. Christ.*, ed. vet., tom IV, p. 163.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei GUILLELMO abbati salutem.

Quoniam concedenda sunt quæ rationalibus desideriis pertinere noscuntur, nostri apostolatus auctoritas ad roborandum piam devotionem sancta loca construentium in præstandis privilegiis debet minime abnegare. Igitur innuendum in Dei charitate tuæ petitionis votum, quia per venerabilem Valterium Æduorum pontificem a nobis postulare studuit quatenus monasterium quod ad laudem et gloriam Christi Domini nostri, et ejus gloriosissimæ genitricis Mariæ, et S. martyris Benigni honore, construere jam summo cœpisti desiderio in comitatu Hiporiensi, inter duos fluvios Orgum videlicet atque Ancolim, situm in loco qui dicitur Fructuaria, privilegiis sanctæ Romanæ et apostolicæ sedis omnimodo decoretur firmissimæ stabilitatis corroboratione, ut sub tuitione ac patrocinio sanctæ universalis cui Deo auctore deservimus Ecclesiæ, jam ex hoc constitutum, alterius nunquam juri et ditioni submittatur Ecclesiæ. Ideo que tam justis faventes desideriis hac nostra decernimus auctoritate apostolica id ipsum præfatum Christi genitricis, ac S. Benigni quod construere niteris monasterium, amodo et usque in finem sæculi, sub patrocinio et tuitione sanctæ Romanæ et apostolicæ matris Ecclesiæ, cum omnibus quæ ad illum pertinent, permanendum, Statuimus namque sub divini judicii obtestatione, et B. Petri apostolorum principis, nostræque humilitatis interdictione, ut nullus unquam imperatorum, regum, episcoporum, ducum, marchionum, comitum nullusque hominum in quolibet ordine et ministerio constitutus, audeat moleste, causis, vel ordinationibus ejusdem monasterii violenter incumbere, aut in possessionibus vel ornamentis quæ ibi a fidelibus collata vel conferenda abbati, fratribusque inibi secundum regularem institutionem, ut modo Deo servientibus, temeraria præsumptione, post hujus nostri privilegii notitiam, præsumat auferre, aut decimæ redditum ab eis exigere, seu de dominicis terrenis hactenus exsulatis, in agris, pratis, vineis, seu quibuslibet rebus vel animalibus, sive de omnibus incultis, quæ ipsorum industria sunt vel fuerint ex-culta, sive in ipso loco Fructuariæ, ubi situm ipsum videtur monasterium, vel ubicunque ipsi aliquid ex jam dicti monasterii jure possidere visi fuerint; contestamus, etc. Statuimus et nos ut, post obitum decedentis abbatis, nemo unquam ibi, nisi quem consensus communis et voluntas fratrum ejusdem monasterii secundum Deum elegerint, construere præsumat abbatem; electo vero abbati sit facultas omni tempore præsulem eligendi, qui tam sibi quam cæteris fratribus ad sacros ordines promovendis, cum timore Dei, totiusque congregationis cohibentia ubicunque voluerint, consecrationis insignia hujus

A nostræ auctoritatis privilegio, absque ullo terreni pretii conferat munere. Quod similiter de oratoriis in prædicto loco Fructuariæ ædificatis, vel ædificandis, omnibusque necessaria consecrationis ordinatione, sancientes tam præfati Guntardi judicatum, quam episcopale decretum, plurimorum jam pontificum ad corroboranda quæ in ejusdem judicatus chartula continentur, subscriptione, firmatum, ex auctoritate omnipotentis Dei, qui beato Petro apostolorum primo claves regni cælorum tradidit, et ejusdem primi pastoris ac nostra ipsius vice quamvis indigne gerentibus, præsentis privilegii pagina confirmamus atque corroboramus, etc. Si quis autem etc. Joannes sanctæ Ecclesiæ apostolicus præsul, Leoni, Gessoni, Constantino, Sigefrido venerabilibus episcopis mandamus eis ut cum summa diligentia consecrent abbatiam quæ Fructuariensis vocatur.

Datum iv Non. Decembris per manus Ingilonis scriniarii sacræ apostolicæ sedis, anno iii pontificatus domni Joannis octavi decimi pontificis summi, et universalis papæ in sacratissima sedo B. Petri apostoli, indict. v.

IX.

Joannes xviii Ecclesiæ Pisanæ canonicorum possessiones confirmat.

(Anno 1007.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, III, 386.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, dilectissimis filiis nostris spiritualibus canonicis sanctæ Dei Genitricis semperque virginis Mariæ, vobis vestrisque successoribus in perpetuum.

Nostro quidem ordini congruit ut maximam curam exhibeamus, erga omnipotentis Dei Ecclesias, et semper nostra mens pervigil existat in illos quot agnoscimus esse Jesu Christi Domini cultores. Igitur notum sit omnibus hominibus, tam præsentibus quam futuris, quia canonici Pisanensis Ecclesiæ devote supplicarunt nostrum apostolatum per Joannem præfatæ Ecclesiæ diaconum, ut confirmarem illis et omnibus eorum successoribus omnia quæ nunc retinent ex parte canonicæ ubi constituti sunt propter divinum opus perficiendum. Nos autem, divino spiramine compuncti, inclinavimus mentes nostras ad peragendam voluntatem prænominati diaconi, et cæterorum Deo servientium canonicorum. Confirmamus itaque illis quidquid nunc ad præsens retinent, sive quæ per subsequenda tempora in prædicta canonica acquirere possunt, id est decimationem, vineas et terras, necnon et reliquia prædia. Quicunque autem ex his omnibus a jam dictis canonicis auferre tentaverit, sciat se incurrere in laqueum æternæ gehennæ. Insuper ex auctoritate omnipotentis Dei, et beati Petri apostoli et nostra, sciat se esse excommunicatum et maledictum, et a communione et ab Ecclesia separatum, atque cum Juda et diabolo condemnatum. Similiter, sicut superius missum est, per nostram apostolicam auctoritatem confirmamus eis prædium quod vocatur Pedianum, et reliqua omnia quæ sibi absque tenimento canonicè acquisive-

runt, seu quæ in antea acquirere possunt. Si quis autem præfatum prædium a canonica Sanctæ Mariæ auferre voluerit, anathematis vinculo perpetua-liter se sciat esse condemnatum. Placitum quoque quod peregerunt prædicti canonici cum archipresbytero Bonizone, jubemus per apostolicam auctoritatem ut nullus dux sive marchio, episcopus, comes, vicecomes, vel magna parvaque hominis persona audeat illud requirere, vel recapitare; quia tamen ad nostri apostolatus præsentiam relatum est in conspectu Bonizonis archipresbyteri quidquid ipse per studium suæ malignitatis in eos deliquit; qui autem illud placitum requirere præsumserit, perpetuæ maledictioni subjaceat.

Constitutum et peractum est hoc præceptum a nobis in persona canonicorum S. Mariæ, qui sunt:

Petrus Domini gratia archipresbyter.

Petrus decanus et cantor.

Joannes archidiaconus.

Joannes presb. et primicerius.

Andreas presbyter.

Albizo presb. et custos.

Dominicus presbyter.

Amalfredus presbyter.

Ursus presbyter.

Bonizo presbyter.

Joannes presbyter.

Leo presbyter.

Theudo presbyter.

Uvinizo presbyter.

Albertus presbyter.

Joannes diaconus.

Petrus diaconus.

Albericus diaconus.

Dominicus diaconus.

Leo clericus.

Bonus filius clericus.

Obertus clericus.

Ut autem verius credatur, et ab omnibus conservetur, perpetualiter nostris propriis articulis confirmavimus hoc privilegium, insuper nostram papalem bullam subter imponi jussimus.

Joannes (2), divina præeunte clementia, sanctæ catholicæ Ecclesiæ apostolicus præsul.

Datum et scriptum per manus Petri cancellarii sacri Lateranensis palatii in mense Madio, ind. v.

X.

Diploma Joannis XVIII, quo confirmat episcopatum Bambergensem.

(Anno 1007.)

[MANSI, concil. XIX, 286.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei.

Officii nostri est omnium sanctarum Dei Ecclesiarum commoda generaliter considerare, et maxime earum quæ specialiter sub jure ac dominio nostræ Romanæ Ecclesiæ consistunt; si quod est incommodum, abolere, ne pro gravi incommoditate sua ne-

(2) Tabulam hanc Joanni XVIII tribuendam esse clausula docet. JAFFÉ.

A glectæ vilescant, vel qualibet nacta occasione, debita solemnitate careant. Propterea omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, præsentibus scilicet et futuris, notum esse volumus quia dilectus et spiritualis noster filius Henricus, gloriosissimus atque invictissimus rex, divina inspirante clementia, de propriis hæreditariis rebus, pro sua suorumque parentam anima, episcopatum in loco qui dicitur Babenberg, perfectæ fidei et charitatis devotione, in honorem beatissimi Petri apostolorum principis esse constituit, commutatione facta jure ac legaliter cum Henrico Wirzeburgensi episcopo de aliqua parte parochiæ sui episcopatus. Unde etiam prædictus episcopus nobis suas litteras misit, ut, suo consensu, privilegio nostræ apostolicæ auctoritatis episcopatus noviter factus fundaretur.

B Pro qua ratione Henricus secundus gloriosissimus rex nuntios suos ad nos direxit, qui nobis hæc omnia dicerent, et nos pro hac sede confirmanda interpellarent. Cujus sanctissimam imitationem [intimationem?] paterna et præcordiali dilectione intuitentes, omnes res quas B. Petro apostolorum principi, in loco prænominato, legitima ratione collectas contulit, nostræ auctoritatis privilegio confirmare decernimus, ea videlicet ratione ut episcopus ejus loci, et qui in perpetuum sui fuerint successores, ea securâ tranquillitate possideant, et liberam habeant potestatem res et proprietates ejusdem ecclesiæ ordinare atque componere, vel etiam augmentare; dissipare vero atque confundere nullam habeant potestatem.

C Nostra quoque auctoritate sancimus uti in terminis et in rebus ejusdem ecclesiæ nulla sit infestatio tyrannorum, vel aliorum quorumlibet pravorum hominum, sive sint in civitate ipsa Babenberg, sive in castellis et villis, servis et ancillis, tributariis, decimis, forestibus, silvis, piscationibus, venationibus, molendinis, campis, pratis, pascuis, terris cultis et incultis, et quidquid modo illuc pertinet, vel in futurum acquiri possit, per nostræ auctoritatis privilegium corroboratum, in securâ quiete permaneat. Nullus ibi comes aut judex legem facere præsumat, nisi quam per concessionem gloriosissimi regis Henrici vel successorum ejus episcopus loci ejusdem deligeret. Nulla aliena potestas ibi per violentiam irruat. Sit ille episcopatus liber et ab omni potestate extranea securus, Romano tantummodo mundiburdio (3) subditus: quatenus episcopus eo melius cum canonicis suis servitio Dei possit insistere, et primi constructoris ejusdem loci et recuperatoris jugiter memoriam habere. Sit tamen idem suo metropolitano [in cod. Vienn. additur, archiepiscopo Moguntino] subjectus atque obediens. Quicumque hæc præcepta servaverit, divinam remunerationem et apostolicam benedictionem accipiat. Qui autem contemptor et violator extiterit, perpetui anathematis damnationi subjaceat, nisi respiciens ad satisfactionem perveniat.

(3) *Mundiburdium est defensio.*

Scriptum per manus Petri notarii et scriniarii S. A. R. E. in mense Junio indict. v.

XI.

Confirmatio privilegiorum et metropolitani juris Sanctæ Tolosanæ Ecclesiæ.

(Anno 1007.)

[COCQUELINES, *Bullar. ampliss. Collect. I*, 243.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, dilectissimo in Domino Jesu Christo filio RAYMUNDO venerabili episcopo sedis Tolosæ, tuisque successoribus in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benevola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri consensum : ex hoc enim lucri potissimum præmium apud conditorem omnium reponitur Dominum, quando venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia vestra dilectio nostro apostolatui humiliter postulat a nobis quatenus concedamus et confirmemus tibi jam dicto episcopo ecclesiam protomartyris Stephani, et Sancti Saturnini, et Sanctæ Mariæ, quod vocatur sedis Tolosæ cum omnibus fundis et casalibus vel adjacentiis eorum, hoc est, casis, vineis, terris et silvis, atque villis, campis, pratis, pascuis, salictis, arboribus pomiferis, fructiferis vel infructiferis diversi generis, puteis, fontibus, rivis, aquis aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, necnon et salinarum filas, cultum vel incultum; una cum servis et ancillis, colonis et colonabus ibidem pertinentibus, et cum omnibus supra scripto episcopo (*leg. episcopatus, vel episcopio*) generaliter et in integro pertinentibus situm in comitatu Tolosano, tibi atque successoribus tuis detinendum, emissa præceptione concedere, et confirmare deberemus. Inclinati precibus tuis per hujus privilegii seriem supra scriptum episcopum (*leg. episcopatum, vel episcopium*) cum omnibus fundis et casalibus suis, vel cum omnibus pertinentiis et adjacentiis, ut superius legitur, a præsentis quinta indictione, et usque in perpetuum, tibi tuisque successoribus concedimus et confirmamus detinendum. Insuper decernimus ut nullus episcopus in illis partibus habeat licentiam in toto sine episcopii tui quamlibet ordinationem facere, nisi fuerit tuo consensu. Quapropter statuentes apostolica censura, sub divini judicii obtestatione anathematis interdictum, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel aliæ cuiuslibet magnæ personæ contra te successoresve tuos aliquam molestiam aut damnum facere liceat, sed potius autem in usu et utilitate tui episcopii in perpetuum maneat. Si quis autem temerario ausu contra hujus nostræ apostolicæ præceptionis paginam a nobis promulgatam agere præsumperit, aut in supra scripto episcopo consecrationem fecerit, nisi tuo fuerit consensu, aut aliquam rem ipsius episcopii minuere voluerit, sciat se iudicio humilitatis nostræ per auctoritatem Dei omnipotentis, et

beatorum apostolorum Petri et Pauli anathematis vinculo ligatum, et cum diabolo et omnibus impiis, quorum ignis non exstinguetur, et vermis non morietur, sine fine damnatum, nisi ad plenam emendationem festinare studuerit. Qui vero custos et observator extiterit hujus nostri apostolici privilegii in omnibus benedictionis gratiam et misericordiam, vitamque æternam a misericordissimo Domino nostro, consequi mereatur in sæcula sæculorum. Amen.

Scriptum per manus Stephani notarii et scriniarii sacri Lateranensis palatii in mense Junio, et indictione quinta.

Bene valete.

XI.

B Joannes XVIII privilegia monasterii Floriacensis propugnat.

(Circa annum 1008.)

[*Gall. Christ. t. VIII*, p. 18, ex biblioth. Vatic.]

JOANNES, servus servorum Dei, præcellentissimo Francorum regi ROBERTO ecclesiastici honoris vigorem.....

Olim fama vulgante vestram, præcellentissime regum, ecclesiasticum honorem comperimus diligere atque tenere excellentiam; ex qua re necesse est ut, si aliarum ecclesiarum honor a vobis excolitur eam quæ omnium caput est tanto amplius honoretis, quanto constat reliquas ab ipsa exordium sumpsisse. Comperimus autem quosdam episcopos vestri regni auctoritatem sedis apostolicæ, quam in Romana urbe beatus Petrus suis tribuit successoribus, adeo contemptui habere ut nullatenus se observaturos dicant. Quam contumaciam in Transalpinis nos audientes fore episcopis, et minime credentes, misimus fratrem et coepiscopum nostrum Bip. antistitem, ut rei veritatem agnosceret, qui se quidem a vobis honorifice susceptum, et diu humanissime tractatum asseruit, dum in sui præsentia auctoritatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ despici audivit. Nos ergo pro susceptione fratris vestræ excellentiæ gratias agimus. Miramur autem vestram magnificentiam hoc potuisse perpeti, ut in vestra præsentia, nam ibi, sicuti comperimus, præsens eratis, sancta Romana despiceretur Ecclesia. Sed quia hoc vobis displicuisse nunc usque dissimulastis, hortamur vestram excellentiam ut de cætero non taceatis, quinimo regia potestate decreta apostolicæ sedis inconvulsa manere faciatis. Nam, ut nobis relatum est, memorati episcopi privilegia, quæ sancti prædecessores nostri regno concesserunt, destruere conantur : quæ res nos graviter contristat; quia si nos statuta antecessorum nostrorum non servamus, nec nostra servari confidimus. Proinde per omnipotentiam Domini, auctoritate quoque B. Petri principis apostolorum et nostra, hortamur atque præcipimus ut auctores hujus præsumptionis in proximo Pascha ad nos venire faciatis. Sunt autem Leterius pseudoarchiepiscopus Senonum, et ejus Aurelianus suffraganeus Fulcho, qui in tantam prorupit

proterviam, ut Gauzino abbati monasterii S. Benedicti præciperet privilegia a sede apostolica suo monasterio collata igne cremare. Volumus autem ipsum abbatem pariter advenire, ut apud sanctam, cui Deo licet concedenti indignus præsum, sedem coram finiatur controversia, et contemptor S. Petri digna plectatur pœna. Qui vero tua amantissima admonitione spreto, vel imperio spreto, ad sanctum Petrum et ad nos venire despexerit nisi corporis infirmitas eum gravaverit, a divinis se alienum mysteriis ex Dei et nostra sciat existere sententia. Cujus ægritudinis modum tuæ excellentiæ litteræ regali sigillo signatæ nostræ indicare curabunt sollicitudini. Vestri itaque honoris magnitudo nostra studeat adimplere monita, et eos qui sedem apostolicam appellaverunt, nulla sinat ab adversariis rerum suarum pati dispendia, ne, si, quod absit! aliter quam mandamus actum fuerit, non solum contumacibus, verum omni vestro regno anathematis invehatur censura. Sempiternus Deus sua vos protectione custodiat, et post longa temporalis regni curricula ad regna perducatur æterna. Amen.

XIII.

Joannes XVIII papæ privilegium pro monasterio Bellilocenst.

(Anno 1004-1009.)

[*Gall. Christ.*, ed. 1, t. IV, p. 151.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, omnibus regibus, episcopis, ducibus, comitibus atque nobilibus populis Francorum, præsentibus et futuris, sanctæ fidei in Christo pacem et apostolicam benedictionem.

Sancta apostolica sedes, Romana scilicet Ecclesia, quia a beatissimo principe apostolorum capite Petro obtinet Ecclesiarum sua sanctæ auctoritatis robore ligandi solvendique potestate, membra supposita pie studet fulcire, et loca sacri cultus ubi videt nutantia solidare, solidata confirmare, quatenus ecclesiasticus status dispensante Deo sanctæ fidei et religionis morem cum pace exsequatur, et ab ejus laceratione pravi homines terreantur. Quapropter notum sit vestræ sublimitati, quia nobilissimus atque strenuissimus comes Fulco innotuit nobis, se quoddam monasterium in nomine et honore sanctæ et individue Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, atque similiter in honore cœlestium agminum super quæ Deus assidet, hoc est Cherubim et Seraphim, a fundamentis construxisse pro suæ animæ redemptione. Cui monasterio privilegium sanctæ apostolicæ auctoritatis contra improbitates malorum perenne munimen exposcit. Ita quæ ipse pro amore Dei eidem loco contulit, atque confirmando delegavit, nullus temerator, nulla nobilis seu ignobilis persona minuere præsumat. Est autem monasterium prædictum situm in pago Turonico, juxta flumen qui vocatur Andria, in prospectu castelli qui dicitur Locas, ipsum denique locum sub tuitione et defensione sanctorum apostolorum Petri et Pauli, successorumque nostrorum hujus sanctæ sedis pon-

A tificum humiliter deprecando et commendando posuit, ut nullius dominatio regis et principis seu archiepiscopi et episcopi, aut cujuscunque dignitatis personæ præfatum monasterium inquietare, vel disturbare, seu minuere audeat, neque de terris, aquis, vineis, pratis, silvis, molendinis, villis, villarumque redditibus, servis et ancillis, ecclesiis, vel de iis omnibus quæ ad præsens ipse comes concessit, seu quæ concedere debet, aut a fidelibus ipsi loco dabuntur, quisquam cupiditate impulsus auferre præsumat; quod ista sancta apostolica nostraque auctoritate statuimus, et in perpetuum confirmatum esse volumus, ut quicumque de his quæ supradicta sunt in aliquo temerator extiterit, et contra hanc nostram sanctionem, nostrique juris defensionem venire tentaverit, ex auctoritate Patris, et Filii, et Spiritus sancti, simulque beati Petri apostolorum principis, et Pauli gentium doctoris, quibus ligandi et solvendi in cœlo et in terra potestas concessa est, nostra etiam pastoralis sententia excommunicatus, atque perpetuo vinculo anathematis inodatus, et cum Juda Domini nostri traditore, et diabolo, infernalibus pœnis damnatus permaneat, nisi ad satisfactionem et congruam emendationem venerit. Statuimus autem eidem monasterio apostolicæ auctoritatis privilegium, ut nullo modo ab ullo archiepiscopo vel episcopo sententiam excommunicationis sustineat, neque pro aliquo jure, nec ordinatione quamcunque molestiam ab eisdem episcopis cogatur sustinere, ut sit quietus idem locus, sub jure et defensione beatorum apostolorum Petri et Pauli, et pontificum suæ sedis hujus in perpetuum. Quod si aliquis rebellis contra hanc nostram auctoritatem, scilicet archiepiscopus vel episcopus quicumque, ipsum locum excommunicare voluerit, ipse sit excommunicatus, et locus iste absolutus, in æternum et in sæculum sæculi. Amen.

XIV.

Joannes XVIII privilegium pro monasterio S. Victoris Massiliensis.

(Circa annum 1009.)

[*MARINI, Papiri diplom.*, I, 64.]

JOANNES episcopus, servus servorum Dei, GREGORIO venerabili abbati et omnibus fratribus de monasterio S. Victoris dilectissimis filiis nostris spiritualibus salutem et gratiam, insuper et benedictionem apostolicam.

Consuetudo fuit nostrorum antecessorum pontificum subvenire omnibus ad se propter bonum opus convenientibus: illam quoque bonam consuetudinem, quam in illis audiendo, videndo cognovimus; cum omni devotionis studio conservare debemus, ut agnoscens nos Dominus suum velle perficere, reddat nobis vicissitudinem cum ab hac præsentis vita nos subtraxerit. Voluimus itaque ut monasterium S. Victoris cum omnibus monachis, et reliquis Deo servientibus ibidem permanentibus, semper honorabiliter permaneat, ita ut omnia sua, quæ eidem monasterio pertinent, quiete et pacifico

teneat. Cellas quoque sibi subjectas, cortes et villas, et reliqua loca sibi pertinentia per apostolicam auctoritatem ei confirmamus, amodo et usque in perpetuum, ita ut nulla magna parvaque persona audeat unquam aliquam molestiam inferre ex omnibus quæ pertinent prædicto monasterio; et qui inferre præsumpserit, ex auctoritate omnipotentis Dei, et beati Petri apostoli, et nostra sciat se esse excommunicatum et maledictum, et insuper a communione et ab Ecclesia separatum, et cum Juda et diabolo in atrocissimis pœnis perpetualiter damnatum. Joannes sanctæ catholicæ et apostolicæ Ecclesiæ apostolicus præsul hoc dedit privilegium ut nullus metropolitanorum, nullus episcoporum, nullus comes, nec vicecomes, nec ulla magna

parvaque persona aliquid audeat auferre de rebus monasterii S. Victoris, nec ullum iudicium nec placitum audeat facere nec tenere, nec infra monasterium, nec in totam terram S. Victoris, quæ hodie habet et in antea habebit, nec ullus abbas jam introeat in monasterio, nisi quem omnis congregatio elegerit. Et qui hoc privilegium infringere voluerit, non valeat, sed componat in vinculo auri optimi libras centum. Insuper iram omnipotentis Dei incurrat, et sit excommunicatus ex auctoritate sancti Petri apostoli, et nostra, et sanctorum trecentorum Patrum, et hoc privilegium firmum et stabile permaneat.

⊕ Bene valete.

⊕ Petrus scriniarius scripsit.

ANNO DOMINI MXI

ARNOLDUS

HALBERSTATENSIS EPISCOPUS

ARNOLDI

EPISTOLA AD HENRICUM

HERBIPOLENSEM EPISCOPUM

DE INSTITUTIONE EPISCOPATUS BAMBERGENSIS

(Edidit BALUZ., *Miscell.* t. IV, p. 39.)

HEINRICO episcopo ARNOLDUS.

Diu et multum quæsitus, domine mi, patere tandem aliquando jam te inveniri. Nescio quo infortunio meo, quoties in ista terrarum venero quæ longissima tu peragrabas, et semper dum in altera ripa fluminis te nuntiatum quæro, jam transisti in alteram, nequaquam ut saltem litteris te conveniam opportunitatem dans. Jacent adhuc in scriniis meis litteræ torpentes jam dudum tibi directæ, quas legatus meus postridie regressus, te non invento, frustra se accepisse testatus est. Habere tamen, si auderem, plurima tibi suggerere et de ista commotione rerum tuarum, qua te ultra quam credi posset perturbatum sentio, ac de nostra etiam, quos tibi infirmas res nostras Deo donante miseratus, in patrocinium vindicasti, defensione. Te autem salvo, res nostræ in portu navigabunt. Quocirca dimissis interim nostris, rebus tuis, quod modo magis premit, si aliquo modo mederi possit invigilandum est. Adjutorium nostrum a Domino, qui fecit cælum et terram. Quid est hoc, domine mi, quod tanto te mœrore afficis? Quid contigit tibi unde torquere te habeas? Etiam si pericli aliquid foret, esset tamen ferendum, quia levius fit patientia quidquid corrigere est nefas (1). Istud vero unde nunc te affligis, si

B diligentius intueri vis, Deo propitio unde jure gaudeas non dehabebis. Tu autem, quasi aliquid insuperabile tibi evenerit, rem tuam tam enerviter tractas. In conventum fratrum tuorum venire recusas, cum quibus incommoda tua evincere debueras fugis, magnam tibi invidiam conflas; conspectum regis, quasi aliquid in se commiseris, devitas. Quid est hoc quod tibi importas? Ubi est sapientia illa quam in te dudum satis acute vigilasse conspeximus? Ista quæ tu facis non videntur esse vigilantis, sed gravi quodam sopore depressi, non clare videntis, sed dure lippientis. Expergiscere, domine mi, aliquantulum, et capesse te ipsum. Nescio quibus fascinantibus extra te ductus es. Enitere quoad possis ut ad te ipsum revertaris. Loquitur vox divina: *Surge qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus (Ephes. v, 14)*. Tu primus aut inter primos, etiam antequam rex fieret, dominum illum tibi præelegisti. Tu postea quantum poteras, sicut magnifice poteras, ut rex fieret institisti. Proinde tanta in invicem suavitate conjuncti, tanta charitate devincti, te nemo in liberaliter serviendo sibi devotior, sè nemo in amabili- ter accipiendo paratior, prorsus glutine quodam et vinculo amicitiae quasi inseparabiliter colligati fuistis. Postremo ubicunque vel quodocunque aut ne-

(1) Hor. *Carm.* 1, 24, 19.